

آرش فرهنگ‌فر در گفت‌وگو با «ایران» از مکتب پدرش استاد ناصر فرهنگ‌فر نوازنده پیشکسوت تنبک و شرایط امروز موسیقی می‌گوید

موسیقی ایرانی به انحراف کشیده شده است

در ۳۰ سال گذشته تلاش برخی

از دوستان و نوازندگان تنها بیان یک حرف جدید در موسیقی بوده است تا اینکه صاحب سبک شناخته شوند و این دیدگاه موجب شد

موسیقی ایرانی

به انحراف

کشیده شود،

چراکه هر کار

تازه‌ای، نوآوری

زیبا و اصلی

نخواهد بود.

متأسفانه این

نگاه سبب شد

ملودی‌های

سازهای ایرانی

به موسیقی

غربی گرایش

پیدا کنند، به

همین دلیل

در این روزگار

موسیقی یا

عنوان موسیقی

ایرانی شنیده

نمی‌شود و

چیزی که به

گوش می‌رسد

تنها به مذاق

نسل امروز

خوشایند است

فرهنگی

نداسیجانی

روزنامه نگار

۲۶ سال از درگذشت استاد ناصر فرهنگ‌فر می‌گذرد (۲۳ مرداد ۱۳۷۶) نوازنده برجسته تنبک و مدرس موسیقی، هنرمندی که او را «شاعر تنبک» می‌نامند، چرا که هنراوتنها به نوازندگی این ساز خلاصه نمی‌شد. او در سراسر اش شعر، هنر خوشنویسی و البته خوانندگی هم دستی بر آتش داشت. زنده‌یاد ناصر فرهنگ‌فر در ۴۴ آبان ماه ۱۳۲۶ در شهر ری چشم به جهان گشود و در خانواده‌ای اهل هنر و علاقه‌مند به موسیقی پرورش یافت. پدرش کارمند شهریاری بود و نام وی نواخت و عمویش نوازنده حرفه‌ای تنبک بود و همین امر موجب علاقه و گرایش او به موسیقی بویژه ساز تنبک شد؛ تا آنجا که در سن هفت سالگی روی کوزه‌های گلی ضرب می‌گرفت و می‌نواخت. اگرچه در ابتدای راه، پدرش مخالف این انتخاب بود اما سختگیری‌ها و مخالفت‌ها، چندان اثرگذار نبود و استعداد ذاتی و شغور و عشق دوران خردسالی، سبب شد سرنوشت و زندگی ناصر فرهنگ‌فر به موسیقی پیوند بخورد و امروز نام و هنرا این استاد بزرگ بر جریده تاریخ موسیقی ایران به ثبت برسد.

پرورش در کنار بزرگان موسیقی

استاد ناصر فرهنگ‌فر دارای دو فرزند

است. روشنگ و آرش. آرش فرزند

ارشد خانواده است و میراث‌دار پدر.

او به نقل از مادرش می‌گوید: «قبل از

تولدم (سال ۱۳۵۰) پدرم یک ساز تنبک

کوچک برایم خریده بود و از همان

ابتدا علاقه‌مند بود که فرزندانش

نگاه سبب شد

دنبال کنند.»

آرش فرهنگ‌فر، خرداد ماه، سال

۱۳۵۲ درتهران متولد شد. او از کودکی

با موسیقی و ساز تنبک مأنوس بود

و همین علاقه‌مندی سبب شد این

ساز را از پدرش که نوازنده‌ای صاحب

مکتب و سبک بود، فرا بگیرد و در سال

۱۳۶۰ به‌طور جدی آموزش‌های لازم را در

مضطر پدر تلمذ کرد.

او درباره تعهد و مسئولیتی که نسبت به

حفظ و ترویج سبک و مکتب پدرش

دارد، اظهارمی‌کند: «من در خانواده‌ای

اهل هنر بزرگ شدم و از خردسالی

علاقه‌مند به موسیقی بودم. در آن

دوران، پدرم با بزرگان و پیشکسوتان

موسیقی و هم دوره‌ای‌های خود، در

رفت و آمد بود و ارتباط صمیمی‌ای با

آنها داشت. نه مانند روزگار اکنون که

فاصله بسیاری میان هنرمندان ایجاد

شده است.

آن دوران، رفاقت‌ها ماندگار بود و در

کنار همین ارتباطات صمیمانه، آثار

ارزشمند و مانایی هم خلق می‌شد.

البته در آن برهه زمانی، فضای

فعالیت‌های موسیقایی گسترده‌تر

بود و در این زمینه، برنامه‌های متعدد

و متنوعی هم تولید شد. مانند

برنامه‌های رادیویی گلها، گلچین هفته

یا برنامه‌های تلویزیونی، همچنین

برگزاری جشن و جشنواره‌های متعدد

آقایان فرهنگد و زیدالله طلوعی آموزش

دیدم. با نواختن ساز سه تار هم

آشنایی داشتم و قبل‌تر در محضر آقایان

وادانی و محمد فیروزی آموزش دیده

بودم. ساز سنتور را هم مدت زمانی نزد

آقای تحریری و سلطانی آموزش دیدم و

بعد از آن به خدمت سربازی رفتم. در

دوران سربازی با ترومپت آشنا شدم و

بر سر صاف می‌نواختم.

هدف من از آشنایی با این سازها

این بود که درکنار تنبک‌نوازی، به

دیگرسازهای موسیقی ایرانی اشراف

کامل داشته باشم. علاقه‌مند بودم

موشکافانه ردیف‌های موسیقی و

گوشه‌های آن را بشناسم؛ نه برای

اینکه ردیف‌دان یا یک موسیقیدان

حرفه‌ای باشم، بلکه برای آگاهی بیشتر،

این هدف را دنبال کردم.»

او درباره تأثیرگذاری نصیحت‌های

پدر در آموختن و آموزش ردیف‌های

موسیقی دستگامی می‌گوید: «با نگاه

به تاریخچه موسیقی ایران، خواهید

دید در دوران قاجار هم نوازنده‌های

تنبک با موسیقی ایرانی آشنا بودند. من

براین عقیده‌ام، یک نوازنده موسیقی

ایرانی مانند نوازنده ساز تنبک،

می‌بایست با دستگاه‌ها و گوشه‌های

موسیقی ایرانی آشنا باشد. البته این

شناخت، تنها از راه گوشگی حاصل

نمی‌شود بلکه لازم است در نواختن

آن تبحرنیز داشته باشد.»

آرش فرهنگ‌فر سال‌های بسیاری

است مکتب فرهنگ‌فر را راه‌اندازی

کرده و به هنرجویانش تنبک‌نوازی به

شیوه پدر را می‌آموزد. او درباره تأکید

این روش آموزشی به شاگردانش اظهار

می‌دارد: «آموزش ردیف و موسیقی

دستگامی، برای هنرجوی موسیقی،

بسیار مهم و ارزشمند است و آموختن

آن ضرورت دارد. موسیقی ضربی، یک

موسیقی متریک است. ما در ساز

تنبک با متر و میزان سروکار داریم و

به موسیقی فاقد متر، موسیقی آوازی

گفته می‌شود و معمولاً برای جواب از

تنبک استفاده نمی‌شود مگر در ضرب

زورخانه ای. شیوه آموزشی من همان

سبک و سیاق پدراست؛ سبک ماندگار

استادان قدیم.»

ناصر فرهنگ‌فر، از داشته‌های استادان بنامی همچون عبدالله دوامی، سیدحسن میرخانمی، سید حسین میرخانمی و علی اکبر گاوهر بهره جست. علاقه او به شعر، ادبیات و خوشنویسی او را به‌عنوان موسیقیدان آگاه به دیگر اقسام هنر مطرح کرد. فرهنگ‌فر در سردن شعر و کار با قلم خطاطی نیز همچون نوازندگی تبحر داشت و همین امر سبب شد نوازندگی‌اش تحت تأثیر این هنرها قرار بگیرد. جالب است بدانید او علاوه بر تنبک‌نوازی با ساز سه تار هم آشنایی داشت. آرش فرهنگ‌فر درباره استادش می‌گوید: «داستان شاگردی پدرم جالب است.

ابتدا نزد عمویش تنبک‌نوازی را آموخت

و البته به سبک روحوضی این ساز را

میرزا علی و به همین سبب پدرمزرگم

دوست نداشت پدرم نوازنده شود و

قبل از آن از (سال ۱۳۴۷) درمؤسسه‌ای

در پایین میدان شهدا تدریس موسیقی

داشت و علاوه برمرکز حفظ و اشاعه

موسیقی در کانون چشوش هم تدریس

می‌کرد و در کنار آن جسته و گریخته در

منزل به تدریس خصوصی می‌پرداخت.

نکنته قابل توجه اینکه، پدر اغلب

شاگردانش را خود انتخاب می‌کرد و هر

هنرجویی را نمی‌پذیرفت و حساسیت

خاصی به این موضوع داشت و هر

علاقه‌مندی را مستعد نوازندگی

نمی‌دانست.»

تأکید بر آموزش ردیف‌های موسیقی

فرزند استاد درباره گرایش و

علاقه‌مندی‌اش به ساز تنبک و اینکه

آیا انتخاب این‌ساز به تأکید و سفارش

پدر بوده یا خیر، بیان می‌کند: «در

تمامی سال‌های عمرم هیچ گاه،

هیچ کاری را به اجبار انتخاب نکرده و

انجام نداده‌ام. به یاد دارم سال ۱۳۶۲،

پدرم، ساز تازی را ساخته‌های استاد

فرح‌الله(سازنده سرشناس دوران قاجار)

برایم خریداری کرد و اصرار داشت

این ساز را نزد استاد محمدرضا لطفی

آموزش ببینم، اما من علاقه‌مند به

سنتور بودم و تلاشم این بود این‌ساز

را از استاد پرویز مشکاتیان بیاموزم.

خلاصه از پدر اصرار و از من پسر بچه

۱۰ساله انکار، البته صحبت‌ها و تأکید و

سفارش پدر بجا و درست بود، چرا که با

آموختن تار می‌توانستم با دستگاه‌های

موسیقی و کوک آنها هم آشنا شوم، اما

کوک سنتور مشکلات خودش را داشت

و زمانبر بود. اگرچه سال‌ها بعد با ساز

تار آشنایی پیدا کردم و نواختن آن را نزد

نوآوری باید

روی ساز

بشنینید. فرد،

نوآور متولد

می‌شود و باید

شرایط بسیاری

دست‌به‌دست

هم بدهند تا

این شخص

موفق شود.

پدر من علاوه

بر تبحر در

نوازندگی

و شناخت

و آگاهی به

شیوه‌های

متعدد

تنبک‌نوازی،

موسیقی را

به خوبی

می‌شناخت؛

هنری که ذاتی

بود، همان‌طور

که در دیگر

رشته‌ها چون

ادبیات هم

صدق می‌کند.

به زور و اجبار

نمی‌توان مولانا

یا حافظ یا

یک موزیسین

خوب و

من باید تلاش

کنم تا آرش

فرهنگ‌فر

شود و این کار

ساده‌ای نیست

او بر این نظر است: «اگر هر نوازنده

شیوه‌ای متفاوت و منحصر به فرد

به‌وجودآورد و نوآوری کند، سبک و

نوازندگی‌اش مانا و ماندگار خواهد شد.

مانند استادانی چون حبیب سماعی،

فرامرز پایور، پرویزمشکاتیان و... در

ساز سنتور که در دیگر سازها هم این

نگاه وجود دارد.»

آرش فرهنگ‌فر به جایگاه ساز تنبک

در گذشته اشاره دارد و در این باره بیان

می‌کند: «آن دوران، تنبک جایگاه مهم و

خوبی نداشت و نگاه خوبی به این ساز

نبود و آن را اسم‌مطرب‌ها می‌دانستند

و نوازنده تنبک را صدوق کش

می‌نامیدند. یعنی ساز دیگر نوازندگان

را هم حمل می‌کردند. البته به‌طور

کلی در گذشته نگاه خوبی به موسیقی

وجود نداشت. حتی روشنفکران هم

این هنر را تأیید نمی‌کردند. همچنین

خانواده‌های مذهبی هم موسیقی

را حرام می‌دانستند و از سوی دیگر

افرادى که از شخصیت‌های مهم

کشوری یا از فرزندان آنها بودند،

نمی‌توانستند موسیقی را به‌عنوان

یک شغل انتخاب کنند. مردم کوچه

و بازار هم آن را یک حرفه تخصصی

نمی‌دانستند. گمنا اینکه امروز هم

این نگاه وجود دارد.

ممانعت بسیاری از بزرگان از تدریس تنبک در کنار سازهای دیگر

اما پدرم نگاه جامعه را به ساز تنبک

تغییر داد و این‌ساز را به سالان‌های

کنسرت برد. ناگفته نماند استادانی

چون حسین تهرانی، امیرناصر افتتاح،

محمد اسماعیلی و بهمن رجبی هم در

این زمینه تلاش‌های بسیاری کردند تا

این ساز حفظ شود و امروز با افتخار

این‌ساز را بردست می‌گیریم و به لطف

این بزرگان می‌توانیم و این‌ما حاصل

زحمات گذشتگان ماست.

آرش فرهنگ‌فر بر بحث آموزشی

این‌ساز تأکید بسیاری دارد و در این

باره می‌گوید: «مسئولان قریب‌ترباید

تلاش کنند رشته سازهای ضربی مانند

تنبک در دانشگاه هنر در مقطع مدرک

لیسانس تدریس شود. پرتوآر این‌ساز

نیز موجود است. اما متأسفانه بسیاری

از بزرگان قبول ندارند و نمی‌پذیرند و

نمی‌گذارند این‌ساز در کنار سازهای

دیگر تدریس شود. البته در گذشته

این‌ساز در هنرستان موسیقی زیر نظر

استادان محمد اسماعیلی و حسین

تهرانی تدریس می‌شد.»

پدرم نه دنبال شهرت بود و نه ثروت اما به همه خواسته‌هایش رسید

آرش فرهنگ‌فر به تأاریه جامانده

از پدرش